

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету інженерії,
Назва факультету

транспорт та архітектури

Олег ПОЛІЩУК

Підпис, ПРІЗВИЩЕ

2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи композиції та моделювання архітектурних форм

Галузь знань—G Інженерія, виробництво та будівництво

Спеціальність—G17 Архітектура та містобудування

Рівень вищої освіти— Перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма— Архітектура та містобудування

Обсяг дисципліни— 9 кредити ЄКТС, **Шифр дисципліни**— **ОФП.03**

Мова навчання— українська

Статус дисципліни: обов'язкова (фахової підготовки)

Факультет— Інженерії, транспорту та архітектури

Кафедра— архітектури та містобудування

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Курсовий проєкт	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
					Аудиторні заняття					Самостійна робота, у т.ч. ІРС			Залік	Іспит
			Кредити ЄКТС	Години	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття					
Д	1	1	3	90	34	16		18		56			+	
Д	1	2	3	90	50	16		34		40			+	
Д	2	3	3	90	34			34		56				+
Разом ДФ			9	270	118	32		86		152				

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Архітектура та містобудування» за спеціальністю G17 Архітектура та містобудування.

Робоча програма складена

Підпис

кандидат архітектури., доцент Георгій НЕГАЙ
Науковий ступінь, учене звання Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Схвалена на засіданні кафедри Архітектури та містобудування Протокол № 1 від 29.08 2025 р.

Зав. кафедри Архітектури та містобудування

Назва

Підпис

Олена КОНОПЛЬОВА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету інженерії, транспорту та архітектури

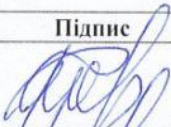
Голова вченої ради факультету

Підпис

Олег ПОЛІЩУК

Хмельницький 2025

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Посада	Назва кафедри	Підпис	Ініціали, прізвище
Завідувач кафедри, канд. техн. наук, доц.	архітектури та містобудування		Олена КОНОПЛЬОВА
Гарант освітньо-професійної програми, канд. техн. наук, доц.	архітектури та містобудування		Олена КОНОПЛЬОВА

3. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна «Основи композиції та моделювання архітектурних форм» є однією із обов'язкових дисциплін і займає провідне місце у фаховій підготовці здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, очної (денної) (далі – денної) форм здобуття вищої освіти, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Архітектура та містобудування» в межах спеціальності G17 «Архітектура та містобудування».

Пререквізити – вихідна

Постреквізити – ОФП.02 Рисунок, живопис та основи кольорознавства, ОФП.05 Історія мистецтв, архітектури та містобудування, ОФП.08 Дизайн архітектурного середовища, ОФП.30 Навчальна практика (графічна), ОФП.32 Переддипломна практика, ОФП.33 Кваліфікаційна робота.

Відповідно до освітньої програми дисципліна сприяє забезпеченню:

компетентностей: ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері містобудування та архітектури, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, на основі застосування сучасних архітектурних теорій та методів, засобів суміжних наук; ФК.07 Усвідомлення основних законів і принципів архітектурно-містобудівної композиції, формування художнього образу і стилю в процесі проектування будівель і споруд, містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів.; ФК.09 Здатність розробляти архітектурно-художні, функціональні, об'ємно-планувальні та конструктивні рішення, а також виконувати креслення, готувати документацію архітектурно-містобудівних проєктів; ФК.19 Здатність застосовувати теоретичні основи дизайну архітектурного середовища для розв'язання складних спеціалізованих задач; УК.02 Здатність враховувати регіональні архітектурні особливості при вирішенні фахових проєктних задач.

програмних результатів навчання: ПРН 03 Застосовувати теорії та методи фізико-математичних, природничих, технічних та гуманітарних наук для розв'язання складних спеціалізованих задач архітектури та містобудування; ПРН 11 Застосовувати художньо-композиційні засади в архітектурно-містобудівному проектуванні; ПРН 12 Застосовувати сучасні теоретико-методологічні та типологічні підходи до вирішення проблем формування та розвитку архітектурно-містобудівного та ландшафтного середовища на засадах безпековості, екологічності, енергоефективності, інклюзивності; ПРН 22 Вміти вирішувати художньо-композиційні та інженерно-технічні завдання, виявляти та аналізувати архітектурні особливості Подільського регіону, вміло застосовуючи їх в архітектурно-містобудівному середовищі та при оздобленні рекреаційних зон.

Мета дисципліни - розвиток просторового мислення, творчої уяви та фантазії, вивчення основних видів композиції та закономірностей досягнення композиційної гармонії на основі визначених співвідношень, пропорційності, масштабності, колориту, тональності, інформативності, поєднаних за допомогою ритму, контрасту, взаємодії елементів, динамічності тощо.

Предмет дисципліни. формування у студентів композиційного мислення, ознайомлення з виразними можливостями форми, її характеристиками і якостями, а також з принципами та прийомами гармонійної взаємодії форм.

Завдання дисципліни. – набуття навичок та вмінь закономірного поєднання об'ємів та просторів у цілісну, гармонійну архітектурну форму як в абстрактних навчальних роботах, так і в прикладних композиціях з конкретно заданими функціями та стилістикою..

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: вміло використовувати **знання** закономірностей композиційного зв'язку елементів; загальних властивостей та якості форми; видів композиції та галузей їх застосування у реальній архітектурній практиці; володіти загальними умовами формування цілісної гармонійної композиції; вміло використовувати зв'язок між композицією, образом, функцією та конструкціями; **вміти** формувати окремі елементи в гармонійні групи за визначеними

властивостями; використовувати композиційні закономірності для створення гармонійних форм; створювати цілісні, системні, гармонійні композиції теоретичного та прикладного рівнів; застосовувати набуті знання у реальній архітектурній практиці; виконувати рекомпозицію (реконструкцію) та структурно-формальний аналіз композицій.

Після вивчення дисципліни здобувач повинен: *уміти*: виконувати загальні обстеження територій, оцінку технічного стану споруд, діагностику стану фундаментів, несучих конструкцій і покрівель, посилення та реконструкції будівель і споруд; *володіти*: основними чинниками законодавчої та науково-методичної бази реконструкції житлової забудови; шляхами вирішення комплексних проблем реконструкції територій та їх структурних елементів, правилами обстежень, оцінки технічного стану та паспортизації будівель і споруд, загальними положеннями з реконструкції і посилення конструктивних елементів споруд, сучасними методами і технологічними прийомами реконструкції.

4. Структура залікових кредитів дисципліни

4. Структура залікових кредитів дисципліни

Назва розділу (теми)	Кількість годин, відведених на:		
	Денна форма		
	лекції	практичні заняття	СРС
<i>Перший семестр</i>			
Розділ 1. Площинні графічні роботи з композиції	16	18	56
Разом за 1-й семестр :	16	18	56
<i>Другий семестр</i>			
Розділ 2. Абстрактна площинна композиція	16	34	40
Разом за 2-й семестр :	16	34	40
<i>Третій семестр</i>			
Розділ 3 Тримірна композиція. Макет	-	34	56
Разом за 3-й семестр :	-	34	56
<i>Усього годин</i>	32	86	152

5. Програма навчальної дисципліни

5.1 Зміст лекційного курсу

Перелік лекцій для студентів денної форми здобуття освіти

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
<i>Перший семестр</i>		
1.	Вступна лекція. Визначення архітектурної композиції. Загальна термінологія дисципліни: композиція, структура, форма, простір, компоненти, елементи, структурний рівень, система тощо. Мета і задачі композиції. Дуалізм визначення: композиція як процес усвідомленого створення гармонійної форми (простору), та композиція як результат цього процесу. Основні види композиції: площинна, фронтальна, об'ємна, об'ємно-просторова, глибинна. Різновиди та поєднання видів. Літ.: [1,2,3]	2

2	Умови площинності, фронтальності, об'ємності, просторовості та глибинності. Складові частини композиції. Динамічні властивості форми, що сприймаються візуально: динамічність, статичність, гравітаційність, антигравітаційність, їх роль у фізичній активності людини, спонуканні до дії. Літ.: [1,2,3]	2
3	Основні види композиції Основні види композиції: площинна, фронтальна, об'ємна, об'ємно-просторова, глибинна. Різновиди та поєднання видів. Умови площинності, фронтальності, об'ємності, просторовості та глибинності. Складові частини композиції: елементи композиції та простори між ними, композиційний центр, його зародження і розвиток, кульмінація розвитку. Літ.: [1,2,3]	2
4	Динамічні властивості форми. Динамічні властивості форми, що сприймаються візуально: динамічність, статичність, гравітаційність та антигравітаційність, їх роль у фізичній активності людини, спонуканні до дії, вплив на емоційний стан споживачів архітектурних просторів. Літ.: [1,2,3] с.	2
5	Складові частини композиції. Елементи, з яких складається композиція. Поняття складного та складеного елемента. Взаємодія елементів: прилягання, перетин, проникнення, охоплення, зчеплення тощо. Зародження та розвиток композиції. Поняття композиційного центру, формування його за рахунок взаємодії елементів. Літ.: [1,2,3]	2
6	Види сполучень частин елементів та самих елементів. Головні умови утворення цілісної гармонійної композиції. Моноцентричні та поліцентричні композиції. Врівноваженість композиції в умовах симетричності, асиметричності та дисиметричності. Композиційна вісь. Структурованість композиції. Утворення та закономірності розвитку композиції. Єдність та боротьба протилежностей як основний принцип будь-якої композиції. Літ.: [1,2,3]	2
7	Абстрактні асоціативні площинні композиції, монументально-тематичні композиції. Літ.: [1,2,3]	2
8	Структурні рівні архітектурної композиції: рівень цілого, частин цілого, рівень елементів та деталей, мікроструктурний та макроструктурний рівні. Приклади з архітектурної практики. Літ.: [4]	2
Разом за перший семестр		16
Другий семестр		
9	Архітектурна тектоніка. Тектонічні системи і елементи. Основні принципи архітектурної тектоніки. Пластичне вираження напруженого стану архітектурних елементів як основний засіб архітектурної тектоніки. Літ.: [4]	2
10	Диференціація тектонічних елементів за функціями: огорожуючі (не напружені) та конструктивні (напружені), стиснуті, зігнуті та розтягнуті. Аналіз їх форми і ролі у різних тектонічних системах. Стінові тектонічні системи. Стійково-балкові системи та їх тектонічні елементи. Каркасні тектонічні системи. Літ.: [4]	2
11	Гармонія архітектурної композиції. Роль пропорцій у формуванні гармонійної архітектурної композиції. Традиційна теорія пропорцій. Закон золотого перерізу. Геометрична побудова відновлення золотого перерізу.	2

	Співрозмірність квадрату, динамічні прямокутники ряд Фібоначчі та інші системи гармонізації архітектурних композицій. Літ.: [4]	
12	Інформаційна теорія спів розмірності. Кількість зорової інформації як вираження складності архітектурної форми, формула визначення кількості зорової інформації у співвідношеннях елементів розмірної структури архітектурної форми. . Літ.: [4,5]	2
13	Пропорційний ряд і пропорційна система відношень. Основна умова гармонійності розмірної структури архітектурної форми-приналежність елементів до одного гармонійного ряду елементів. Основні поняття інформаційної теорії пропорцій: інформаційний крок, інформаційний модуль. Літ.: [4, 5]	2
14	Сила пропорційного зв'язку. Вивід формули сили пропорційного зв'язку. Кількісне визначення міри краси архітектурної форми. Формула краси Айзенка. Складність і впорядкованість архітектурної форми. Інформативність як виявлення і визначення складності композиції. Пропорційність як виявлення впорядкованості архітектурної форми. Ілюстрація пропорційної впорядкованості композиції на прикладі відомих помяток архітектури. Літ.: [4, 5]	2
15	Енерго-інформаційні особливості архітектурних композицій, архітектурних форм та просторів. Енергетичні поля та їх вплив на психологічний та фізичний стан людини. Щільність та розрідженість енергетичного поля. Енергетичні епюри як наочні ілюстрації енергетичного поля. Ілюстрація енергетичних полі на прикладах архітектурних об'єктів. Літ.: [4, 5,6]	2
16	Комфортність архітектурних просторів. Принцип найменшої дії як основна умова формування комфортного архітектурного простору. Принцип ізоморфізму при формуванні архітектурних просторів. Літ.: [6]	2
Разом за другий семестр		18
Разом		32

5.2 Зміст практичних занять

Перелік практичних занять для студентів денної форми здобуття освіти

№ п/п	Тема практичного заняття	Кількість годин
<i>Перший семестр</i>		
	Розділ 1. Площинні графічні роботи з композиції	
1.	Простий і складний метричні ряди.	2
2.	Простий і складний ритмічні ряди	2
3.	Клаузура «Перше кохання»	2
4.	Клаузура «Явища природи»	2
5.	Клаузура «Професія»	2
6.	Клаузура "Мелодія"	2
7.	Клаузура «Смуток»	2
8.	Клаузура «Радість»	2
9.	Клаузура «Ранок»	2
Разом за 1-й семестр		18
<i>Другий семестр</i>		

	Розділ 2. Результуюча площинна композиція	
1.	Клаузура : ідея результуючої площини композиції	2
2.	Аналіз та затвердження ідеї результуючої площинної композиції	2
3.	Розробка ескіз – ідеї результуючої площинної композиції: перший варіант	2
4.	Розробка другого варіанту ескіз – ідеї результуючої площинної композиції.	2
5	Аналіз та затвердження другого варіанту ескіз – ідеї результуючої площинної композиції.	2
6	Виконання ескізу результуючої площинної композиції.	
7	Продовження роботи над ескізом результуючої площинної композиції в олівці	
8	Виконання ескізу в гуаші, корекція колористичного рішення	2
9	Затвердження ескізу результуючої композиції. Зауваження та пропозиції щодо колориту елементів компоновки їх на форматі А2.	2
10.	Виконання результуючої площинної композиції в олівці на форматі А2	2
11.	Продовження виконання результуючої площинної композиції в олівці.	2
12	Затвердження композиції в олівці. Початок виконання композиції в гуаші.	2
13	Виконання результуючої композиції в гуаші.	2
14	Продовження виконання результуючої площинної композиції в гуаші	2
15	Оцінка результуючої площинної композиції	2
16	Залікова клаузура: монументально-декоративна композиція на фасаді житлового будинку	2
17	Оцінка клаузули. Залік	2
	Разом за 2-й семестр	34
	Розділ 2. Абстрактна площинна композиція	
1	Клаузура: ідея площинної декоративної композиції	2
2	Аналіз та затвердження ідеї (площинної) композиції	2
3	Розробка ескіз-ідеї площинної композиції: перший варіант	2
4	Розробка другого варіанту ескіз-ідеї площинної композиції.	2
5	Аналіз та затвердження другого варіанту ескізу-ідеї площинної композиції	2
6	Виконання ескізу площинної композиції	2
7	Продовження роботи над ескізом площинної композиції: виконання ескізу в олівці	2
8	Виконання ескізу в гуаші, корекція колористичного рішення	2
9	Затвердження ескізу площинної композиції. Зауваження та пропозиції щодо колориту елементів компоновки їх на форматі А2.	2
10	Виконання результуючої площинної композиції в олівці на форматі А2	2
11	Продовження виконання результуючої площинної композиції.	2
12	Затвердження композиції в олівці.	2
13	Виконання результуючої композиції в гуаші.	2
	Третій семестр	
	Розділ 3. Тримірна композиція. Макет.	
1.	Клаузура 1 : Фронтальна композиція	2
2.	Клаузура: «Об'ємна композиція»	2
3.	Клаузура: «Глибинно-просторова композиція»	2

4	Аналіз клаузул та вибір теми підсумкової тримірної композиції	2
5	Розробка ескіз-ідеї підсумкової тримірної композиції. Перший варіант.	2
6	Оцінка першого варіанту ескіз-ідеї тримірної композиції. Розробка другого варіанту ескіз-ідеї.	2
7	Затвердження ескіз-ідеї тримірної композиції. Виконання ескізу тримірної композиції	2
8	Робота над ескізом тримірної композиції	2
9	Затвердження ескізу тримірної композиції	2
10	Виконання підсумкової тримірної композиції у твердих матеріалах	2
11	Продовження виконання тримірної композиції у твердих матеріалах	2
12	Виконання підмакетника зі скла або фанери	2
13	Виконання підмакетника зі скла або фанери	2
14	Затвердження тримірної композиції. Виконання напису і підпису	2
15	Затвердження тримірної композиції. Виконання напису і підпису	2
16	Затвердження тримірної композиції. Виконання напису і підпису	2
17	Оцінка тримірної композиції	2
	Разом за 3-й семестр	34
	Разом по дисципліні	86

5.3 Зміст самостійної (у т. ч. індивідуальної) роботи здобувача вищої освіти

Самостійна робота студентів усіх форм здобуття освіти полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці до виконання і захисту практичних робіт, формуванні портфоліо, виконанні індивідуальних завдань, тестування з теоретичного матеріалу тощо.

Зміст самостійної роботи студентів денної форми здобуття освіти

Номер тижня	Вид самостійної роботи	Кількість годин
	Перший семестр	
	Розділ 1. Площинні графічні роботи з композиції	
1-2	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до виконання першої та другої клаузул на тему: «Простий та складний метричні ряди».	6
3-15	Опрацювання лекційного матеріалу за темами –ї-8-ї лекцій. Виконання пошукових начерків та ви красок колористичного рішення асоціативних площинних композицій за темами практичних занять №№ 3-9.	50
	Разом за 1-й семестр	56
	Другий семестр	
	Розділ 2. Абстрактна площинна композиція	
	Підготовка до виконання і розробка результуючої абстрактної композиції	
1-14	Опрацювання лекційного матеріалу та підготовка до виконання і розробка результуючої абстрактної композиції	36
15-16	Підготовка до виконання залікової клаузули на тему: «Монументально-декоративна композиція на фасаді житлового будинку»	4
	Разом за 2-й семестр	40
	Третій семестр	
	Розділ 3. Тримірна композиція. Макет.	
	Виконується тримірна композиція у твердих матеріалах (картон, гіпс,	

	глина, дерево, пластик тощо) у вигляді макету на міцному підмакетнику зі скла або фанери на високому технічному рівні і є індивідуальною розробкою студента.	
1	Виконання клазури на тему: «Фронтальна композиція у пластиліні»	2
2	Виконання клазури «Об'ємна композиція»	2
3	Виконання клазури: «Глибинно-просторова композиція»	2
4-6	Робота над ескіз-ідеєю за обраною темою: фронтальна, об'ємна чи глибинно-просторова композиція	4
7-9	Робота над ескізом підсумкової композиції. Виконання ескізу композиції у пластиліні.	6
10-15	Виконання тримірної композиції за обраною темою у твердих матеріалах.	40
	Разом за 3-й семестр	56
	Разом по дисципліні	152

6. Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій та методів навчання, зокрема: лекції (з використанням методів проблемного та інтерактивного навчання і візуалізації); практичні заняття (з використанням методів комп'ютерного моделювання, методів проєктної діяльності, тренінгових вправ, аналіз проблемних ситуацій, пояснення, дискусія тощо), самостійна робота (робота над засвоєнням теоретичного матеріалу, виконання індивідуальних та домашніх завдань, підготовка до поточного та підсумкового контролю тощо), з використанням інформаційно-комп'ютерних технологій.

При викладанні дисципліни застосовуються усі види навчання: словесні, наочні, практичні. Інтеграція методів навчання дозволяє досягти максимально можливих результатів.

Ефективність засвоєння студентами лекційного матеріалу забезпечується застосуванням словесних (розповідь, обґрунтування, пояснення) та наочних (ілюстрація, демонстрація) методів, які належать до групи методів організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

Для прикладного засвоєння теоретичного матеріалу при проведенні практичних занять використовуються індуктивні (від часткового до загального) та дедуктивні (узагальнення) методи. Особливо важливим у процесі набуття навичок об'ємно-просторового формоутворення є дедуктивний метод, який розвиває абстрактне мислення студента та дозволяє у подальшому реалізувати принцип від абстрактного до конкретного.

Самостійна робота студентів скеровується викладачем на основі творчих, проблемно-пошукових методів. Ця методика орієнтується на творчу, пізнавальну діяльність студентів, яка реалізується в оригінальних розробках студентів.

Оцінка навчально-творчих робіт студентів здійснюється із залученням самих студентів. при цьому використовуються методи стимулювання й мотивації студентів до навчання, які сприяють об'єктивності оцінювання та формування у них аналітичного мислення та спроможності до синтезу знань.

Самостійна робота студентів скеровується викладачем на основі творчих, проблемно-пошукових методів. Ця методика орієнтується на творчу, пізнавальну діяльність студентів, яка реалізується в оригінальних розробках студентів.

Оцінка навчально-творчих робіт студентів здійснюється із залученням самих студентів. при цьому використовуються методи стимулювання й мотивації студентів до навчання, які сприяють об'єктивності оцінювання та формування у них аналітичного мислення та спроможності до синтезу знань.

7. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час аудиторних практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком освітнього процесу, в т.ч. з використанням Модульного середовища для навчання. При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

- усне опитування;
- оцінювання результатів захисту графічних робіт.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного, так і підсумкового контролю (охарактеризувати фактично прийняті форми контролю з навчальної дисципліни). Здобувач вищої освіти, який набрав з будь-якого виду навчальної роботи, суму балів нижчу за 60 відсотків від максимального балу, **не допускається** до семестрового контролю поки не виконає весь обсяг, передбачений Робочою програмою для цього виду роботи. Здобувач вищої освіти, який набрав позитивний середньозважений бал (60 відсотків і більше від максимального балу, встановленого для кожної структурної одиниці) з усіх видів поточного контролю і не склав іспит, вважається таким, який **має** академічну заборгованість. Ліквідація академічної заборгованості із семестрового контролю здійснюється у період екзаменаційної сесії або за графіком, встановленим деканатом відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ».

Формами поточного контролю знань, вмінь та навичок, набутих студентами під час вивчення дисципліни, є систематична бальна оцінка і змістовний аналіз виконаних студентами вправ, робіт та експрес - клазур. Оцінюються всі етапи виконання графічної роботи та макету: ідея, ідея-ескіз, ескіз та чистова робота. До аналізу виконаних вправ залучаються самі студенти. Контроль знань та вмінь здійснюється на кожному практичному занятті.

Виконання графічних робіт здійснюється на практичних заняттях за розкладом під контролем викладачів і поза розкладом у години самостійної роботи, що передбачені робочою навчальною програмою

Робота 2 семестру (виконання підсумкової площинної композиції на форматі А2) враховується при виведенні оцінки за 3 семестр за ваговими коефіцієнтами, що наведені нижче.

Підсумковий контроль в кінці третього семестру здійснюється за результатами 2 семестру, результатами виконання тримірної композиції (макет) та іспиту, який включає теоретичні питання та виконання екзаменаційної клазули у пластиліні на задану тему: фронтальна, об'ємна або глибинно-просторова композиція.

8 Політика дисципліни

Політика навчальної дисципліни загалом визначається системою вимог до здобувача вищої освіти, що передбачені чинними положеннями Університету про організацію і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. Зокрема, проходження інструктажу з техніки безпеки; відвідування занять з дисципліни є обов'язковим. За об'єктивних причин (підтверджених документально) теоретичне навчання за погодженням із лектором може відбуватись в он-лайн режимі. Успішне опанування дисципліни і формування фахових компетентностей і програмних результатів навчання передбачає необхідність підготовки до лабораторного заняття (вивчення теоретичного матеріалу з теми роботи, попередню підготовку протоколу роботи, підготовку до усного опитування для допуску до заняття (наведені у Методичних рекомендаціях до лабораторних занять), активно працювати на занятті, якісно підготувати звіт (креслення і протокол роботи відповідно до теми), захистити результати виконаної роботи, брати участь у дискусіях щодо прийнятих конструктивних рішень при виконанні здобувачами лабораторних робіт тощо.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт у встановлені терміни, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Термін захисту

лабораторної роботи вважається своєчасним, якщо студент захистив її на наступному після виконання роботи занятті. Пропущене лабораторне заняття студент зобов'язаний відпрацювати в лабораторіях кафедри у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється за результатами тестування. Виконання індивідуального завдання (якщо їх виконання у семестрі передбачені РПНД) завершується його презентацією у терміни, встановлені графіком самостійної роботи.

Здобувач вищої освіти, виконуючи самостійну або індивідуальну роботу з дисципліни, має дотримуватися політики доброчесності (заборонені списування, плагіат (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення плагіату в будь-яких видах навчальної роботи здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і має повторно виконати завдання з відповідної теми (виду роботи), що передбачені робочою програмою. Будь-які форми порушення академічної доброчесності **не допускаються**.

У межах вивчення навчальної дисципліни здобувачам вищої освіти передбачено визнання і зарахування результатів навчання, набутих шляхом неформальної освіти, що розміщені на доступних платформах (за наявності такого переліку, доцільно вказати рекомендовані курси), які сприяють формуванню компетентностей і поглибленню результатів навчання, визначених робочою програмою дисципліни, або забезпечують вивчення відповідної теми та/або виду робіт з програми навчальної дисципліни (детальніше у Положенні про порядок визнання та зарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ).

9. Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Залежно від важливості окремих видів навчальної роботи, і їх ролі у формуванні компетентностей і результатів навчання, визначених освітньою програмою, розробники Робочої програми присвоюють кожному виду навчальної роботи (структурній одиниці) з дисципліни певну кількість балів. При поточному оцінюванні виконаної здобувачем роботи з кожної структурної одиниці і отриманих ним результатів викладач виставляє йому певну кількість балів із встановлених Робочою програмою для цього виду роботи. При цьому кожна структурна одиниця навчальної роботи може бути зарахована, якщо здобувач набрав не менше 60 відсотків (мінімальний рівень для позитивної оцінки) від максимально можливої суми балів, призначеної структурній одиниці.

Будь-які форми порушення академічної доброчесності **не допускаються**.

При оцінюванні результатів навчання здобувачів вищої освіти з будь-якого виду навчальної роботи (структурної одиниці) рекомендується використовувати наведені нижче узагальнені критерії:

Таблиця – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Узагальнений зміст критерія оцінювання
Відмінно (високий)	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає логічний виклад відповіді мовою викладання (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення роботи і володіння спеціальними приладами та інструментами, прикладними програмами. Здобувач не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки, демонструє практичні навички з вирішення фахових завдань. При відповіді допустив дві–три несуттєві помилки .

Добре (середній)	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання правил, закономірностей тощо. Відповідь здобувача вищої освіти будується на основі самостійного мислення. Здобувач вищої освіти у відповіді допустив дві–три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно (достатній)	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача вищої освіти будується на рівні репродуктивного мислення, здобувач вищої освіти має слабкі знання структури навчальної дисципліни, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно (недостатній)	Здобувач вищої освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється здобувачеві вищої освіти, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення навчальної дисципліни.

Структурування дисципліни за видами навчальної роботи і оцінювання результатів навчання студентів денної форми здобуття освіти у семестрі

Перший семестр						
Аудиторна робота				Самостійна робота	Семестровий контроль	
Практичні заняття (графічні роботи)				*ГР	Залік	
ГР 1	ГР 2	ГР 3	ГР 4	1-1		
Кількість балів за кожний вид навчальної роботи (мінімум-максимум)						
12-20	12-20	12-20	12-20	12-20	За рейтингом	
48-80				12-20	60-100**	

Другий семестр					
Аудиторна робота				Самостійна робота	Семестровий контроль
Практичні заняття (графічні роботи)				*ГР	Залік
ГР 5	ГР 6	ГР 7	ГР 8	1-2	
Кількість балів за кожний вид навчальної роботи (мінімум-максимум)					
12-20	12-20	12-20	12-20	12-20	За рейтингом
48-80				12-20	60-100**

Аудиторна робота				Самостійна робота		Семестровий контроль	
Третій семестр							
Практичні заняття (графічні роботи)				*ГР		Іспит	Разом балів
ГР 1	ГР 2	ГР 3	ГР 4	1-3			
Кількість балів за вид навчальної роботи (мінімум-максимум)							
6-10	6-10	6-10	6-10	12-20		24-40	60-100
24-40				12-20		24-40	

Примітка: *ГР– графічна робота

За набрану з будь-якого виду навчальної роботи з дисципліни кількість балів, нижче встановленого мінімуму, здобувач отримує незадовільну оцінку і має її перездати у встановлений викладачем (деканом) термін. Інституційна оцінка встановлюється відповідно до таблиці «Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС».

Оцінювання результатів практичних занять.

Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: усне опитування студентів на знання теоретичного матеріалу з теми; вільне володіння студентом спеціальною термінологією і уміння обґрунтувати прийняті рішення при виконанні графічної роботи; якість оформлення графічної роботи (на практичних заняттях виконуються графічні роботи).

Під час практичних занять студент повинен отримати мінімум чотири оцінки, кожна з яких в 1 та 2 семестрі має однакову кількість балів від 12 до 20 балів, тобто мінімальна кількість набраних балів від 48 до максимум – 80 балів. При цьому отримання 12 балів за одну роботу–свідчить про достатній рівень досягнення результатів, 16 балів – середній рівень і 20 балів – високий. В 3 семестрі - кількість балів з одну графічну роботу від 6 до 10 балів, тобто мінімальна кількість набраних балів від 24 до максимум – 40 балів. При цьому отримання 6 балів за одну роботу–свідчить про достатній рівень досягнення результатів, 8 балів – середній рівень і 12 балів – високий.

Виконана й оформлена відповідно до встановлених Методичними рекомендаціями вимог графічна робота комплексно оцінюється викладачем при її захисті з урахуванням таких критеріїв: самостійність та правильність виконання; повнота відповіді та знання теорії з теми графічної роботи. Результат виконання і захисту здобувачем вищої освіти кожної графічної роботи оцінюється відповідно до таблиці Критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти та рівня досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей з присвоєнням йому відповідної суми балів.

У випадку виявлення здобувачем рівня знань, нижчого ніж 60 відсотків від максимального балу, встановленого Робочою програмою для кожної структурної одиниці, лабораторна робота йому *не зараховується* і для її захисту він має детальніше опрацювати матеріал з теми роботи, методику її виконання, виправити грубі помилки та повторно вийти на її захист у призначений для цього викладачем час.

Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю (іспит)

Іспит складається студентом за умови виконання у повному обсязі індивідуальних графічних робіт (1 та 2 семестри) та макету тримірної композиції (3-й семестр).

Підсумковий контроль має форму іспиту, складається з теоретичного запитання з теорії об'ємно-просторової композиції та виконання клазури (практичної графічної роботи) на задану тему, з визначеними умовами-обмеженнями. Екзаменаційна клазура виконується на папері формату А4 в гуаші, за допомогою пензля і є індивідуальною розробкою студента. В роботі реалізуються чіткі системні закономірності композиційної організації для створення композиції із заданими параметрами. Результатом є сформована цілісна гармонійна структурована, врівноважена, тектонічна композиція. При створенні композиції використовуються елементи та кольори кількістю два і більше. Вимагається висока технічна якість виконання роботи.

Оцінювання результатів самостійної (в тч індивідуальної) роботи

Оцінювання результатів самостійної (в тч індивідуальної) роботи проводиться за результатом виконання графічних робіт, які заплановано виконувати під час самостійної роботи – це три графічні роботи. (Розділ 1. Площинні графічні роботи з композиції. Розділ 2. Абстрактна площинна композиція. Розділ 3. Тримірна композиція. Макет.) Кожна з графічних робіт оцінюється однаковою кількістю балів від 12 до 20 балів. При оцінюванні графічної роботи враховуються: правильність і якість її виконання, а також раціональність побудови зображень.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС визначається в автоматизованому режимі після внесення викладачем результатів оцінювання у балах з усіх видів навчальної роботи до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені нижче у таблиці «Співвідношення».

Семестровий іспит виставляється, якщо загальна сума балів, яку набрав студент з дисципліни за результатами поточного контролю, знаходиться у межах від 60 до 100 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «відмінно/добре/задовільно», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом сумі балів відповідно до таблиці Співвідношення.

Семестровий залік виставляється на останньому занятті за умови якщо загальна сума балів, яку накопичив здобувач з дисципліни (іншого освітнього компонента) за результатами **поточного** контролю, знаходиться у межах від 60 до 100 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «**зараховано**», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом сумі балів відповідно до таблиці Співвідношення. Присутність здобувача у цьому випадку не є обов'язковою.

Таблиця – Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Рейтингова шкала балів	Інституційна оцінка(рівень досягнення здобувачем вищої освіти запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни)	
		Залік	Іспит/диференційований залік
A	90-100	Зараховано	Відмінно/Excellent – високий рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни, що свідчить про безумовну готовність здобувача до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
B	83-89		Добре/Good – середній (максимально достатній) рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
C	73-82		Задовільно/Satisfactory – Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати навчання з навчальної дисципліни
D	66-72		
E	60-65		
FX	40-59	Незараховано	Незадовільно/Fail – Низка запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни відсутня. Рівень набутих результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
F	0-39		Незадовільно/Fail – Результати навчання відсутні

10. Питання для самоконтролю результатів навчання

1. Визначення архітектурної композиції
2. Види архітектурної композиції, їх векторна характеристика.
3. Основні умови формування цілісної архітектурної композиції.
4. Визначення ряду елементів. Період ряду. Стійкість ряду
5. Мішані ряди. Принцип утворення.
6. Визначення комбінаторного принципу композиційної організації архітектурних форм.
7. Основні принципи композиційної організації архітектурної форми.

8. Об'єктивні властивості архітектурних форм.
9. Емоційні властивості кольору.
10. Об'єктивні властивості архітектурних форм.
11. Емоційні властивості форми. розробка ідеї площинної композиції. вивчення літератури.
12. Композиційні характеристики форми. Виконання ескізу-ідеї площинної композиції.
13. Тектоніка композиції : визначення, шляхи, досягнення тектонічності. Викреслювання ескізу площинної композиції.
14. Елементи композиції. Види сполучень елементів. Виконання ескізу площинної композиції в гуаші.
15. Центр композиції. Визначення та принципи утворення. Моноцентричність та поліцентричність композиції. Викреслювання площинної композиції начисто.
16. Структурні рівні розвиненої архітектурної композиції. Виконання площинної композиції в гуаші.
17. Динамічні властивості форми, що сприймається візуально. виконання площинної композиції в гуаші.
18. Постулат Міллера, його вплив на структурну організацію форми
19. Формоутворюючі властивості поліхромії. Зв'язок колориту і тектоніки архітектурних композицій. Розробка ідей фронтальної, об'ємної та глибинної композицій: виконання рисунків та пластилінових моделей.
20. Основні закони візуального сприйняття. виконання пластилінової моделі ескіза-ідеї затвердженого варіанта ідеї композиції.
21. Раціональна та ірраціональна композиції. Визначення та особливості. Виконання макету.
22. Рівновага композиції в умовах симетрії та асиметрії. Виконання тримірної композиції - макет.
23. Надпорогові та підпорогові зорові реакції. Толерантність і простори толерантності. Виконання макету тримірної композиції.
24. Семантична та синтактична складові цілісної художньої (архітектурно-просторової) композиції. Завершення макету.

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ

1. Визначення архітектурної композиції.
2. Види архітектурної композиції. Приклади.
3. Засоби архітектурної композиції.
4. Геометричні параметри архітектурної форми.
5. Основні умови формування цілісної архітектурної композиції.
6. Визначення ряду елементів. Період ряду.
7. Мішані ряди. Принципи утворення.
8. Об'єктивні властивості архітектурної форми.
9. Композиційні характеристики архітектурної форми.
10. Елементи композиції. Види взаємодії елементів.
11. Композиційний центр. Визначення та принципи його утворення.
12. Рівновага композиції в умовах симетрії та асиметрії. Види симетрії.
13. Емоційні властивості архітектурної форми.
14. Елементи розмірної структури архітектурної форми.
15. Зорова інформація, її фізичний зміст.
16. Пропорційний ряд елементів, його основа.
17. Математична залежність членів пропорційного ряду.
18. Формула краси Айзенка. Природа складності архітектурної форми.
19. Складність та впорядкованість архітектурної форми.
20. Інформаційний модуль відношень розмірної структури архітектурної форми.

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ В 3 СЕМЕСТРІ

1. Визначення архітектурної тектоніки. Назвати тектонічні системи.
2. Тектонічні елементи, їх роль в архітектурному формоутворенні.
3. Архітектурна тектоніка готичних храмів.
4. Архітектурна тектоніка візантійських храмів.
5. Принципи архітектурної тектоніки.
6. Тектоніка православного храму.
7. Тектоніка ордерних систем. Ілюзорна тектоніка.
8. Цілі і задачі гармонізації фасадних композицій.
9. Послідовність гармонізації фасадних композицій.
10. Структурні рівні архітектурної форми.
11. Гармонійність архітектурної форми і комфортність візуального сприйняття її.
12. Поняття інформаційного поля фасадної композиції.
13. Пропорційний ряд елементів і математична залежність членів пропорційного ряду.
14. Сила пропорційного зв'язку відношень елементів архітектурної форми.
15. Естетична міра архітектурної форми по Айзенку.
16. Масштаб і масштабність в архітектурі.
17. Види масштабних відношень в архітектурі.
18. Показники масштабу в архітектурі.
19. Умови формування гармонійного масштабу.
20. Умови гармонійності архітектурної форми

11. Навчально-методичне забезпечення

Освітній процес з дисципліни «Основи проектування виробів (із шкіри)» повністю і в достатній кількості забезпечений необхідною навчально-методичною літературою. Зокрема, викладачами кафедри підготовлені і видані такі роботи:

- 1 Сучасні методи проектування взуття. Лабораторний практикум / уклад. В. І. Бегняк, Т. Є. Корж. – Хмельницький : ХНУ, 2018. – 95 с.
- 2 Новітні технології проектування взуття : лабораторний практикум / уклад. В. І. Бегняк, Т. Є. Корж, О. А. Михайловська – Хмельницький : ХНУ, 2019. – 105 с.
- 3 Практикум з конструювання і проектування взуття : навч. посібник / за заг. ред. В. І. Бегняк. – Хмельницький : ХНУ, 2025. – 251 с.
- 4 Роздатковий матеріал: зразки взуття, зразки швів для з'єднання деталей, макети.

12. Матеріально-технічне та програмне забезпечення дисципліни (за потреби)

Обладнання та інструменти: креслярське приладдя, спеціальні конструкторські інструменти (металева лінійка, косинець, м'який олівець, шаблони, циркуль, шило, трафарети, спеціальний ніж).

Інформаційна та комп'ютерна підтримка: ПК, планшет, смартфон або інший мобільний пристрій, проєктор. Програмне забезпечення: програми Microsoft Office або аналогічні, доступ до мережі Інтернет, робота з презентаціями.

Вивчення навчальної дисципліни не потребує використання спеціального програмного забезпечення, крім загальноновживаних програм і операційних систем.

8. Рекомендована література.

1. Араухо И. Архитектурная композиция. – М. : Высшая школа, 1982. – 208 с.

2. . Основы архитектурной композиции и проектирования. /Под общей ред. А.А.Тица. – К. : - Вища школа.1976. – 256 с.
3. Кринский В.Ф., Ламцов и.В., Туркус М.А. Элементы архитектурно-пространственной композиции. – М. : Стройиздат. 1968. – 168 с.
4. Божко Ю.Г. Основы архитектоники и комбинаторики формообразования. _ Харьков, Вища школа, 1984. – 184 с.
5. Иконников А.В., Степанов Г.П. Основы архитектурной композиции. _ М. : Искусство, 1971. – 224 с.

9. Додаткова.

1. Арнхейм Р. Динамика архитектурных форм. – М. : Стройиздат, 1984. – 192 с.
2. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие. – М. : Прогресс, 1974. – 392 с.
3. Архитектура и эмоциональный мир человека. – М. : Стройиздат, 1985. – 208 с.
4. Иконников А.В. Функция, форма, образ в архитектуре. – М. : Стройиздат, 1986. – 288 с.
5. Иконников А.В. Художественный язык архитектуры. _ М. : Искусство, 1985. – 175 с.

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Модульне середовище для навчання. <https://msn.khnu.km.ua>,
<https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=5600>
Негай Г.А., Успенко С.В. Конспект лекцій з основ композиції. Доступ до ресурсу:
2. Електронна бібліотека університету . Доступ до ресурсу:
http://lib.khnu.km.ua/asp/php_f/p1age_lib.php
3. Репозитарій ХНУ. Доступ до ресурсу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/?locale=uk>.